

NYA

BOTANISKA NOTISER

UTGIFNE AF

N:o 4.

N. J. ANDERSSON.

April 1849.

INNEHÅLL: I. ORIG. 1. FRIES: Nya Skand. växter. 2. Utgifvaren: Ang. slägtet *Betula*. 3. HARTMAN d. y.: *Mercurialis Ladanum*. II. PHYTOGR. NYMAN: *Myosotis*, *Valerianella*; Abnormiteter (*Acer*, *Adoxa*); Monstros. (*Saxifraga*, *Rosa*, *Scabiosa*). III. LITT. BLYTT: Norsk Flora. IV. STRÖDDA UND.: Nya bot. arbeten. V. ANNONSER: Herb. Norm. Bot. böcker.

I. Original-Afhandlingar.

1. Nya Skandinaviska växter, meddelade af E. Fries.

Efter utgifvandet af *Summa Vegetabilium Scandinaviae* och *Herbarium Normale* XII fasc., hafva vi erhållit, utom *Hieracia**), som särskildt blifvit afhandlade, ett icke obetydligt antal nya Skandinaviska phanerogamer. En förteckning öfver dessa torde intressera Svenska Florans vänner, hvarföre vi i denna tidskrift skola nedlägga en kort avis om dessa, till dess vi erhålla tillfälle i ett större arbete närmare beskrifva de samma.

Första Decaden

innefattar arter, som till största delen lemnas i den nu färdiga XIII fascikeln af *Herbarium Normale*:

---

*) *H. fuscum* Vill. (bestämmt skiljd från *H. aurantiacum*), är nyligen funnen flerstädes i Norge och lemnad af Professor Blytt till *Herb. Normale* XIII.

1. *Digitaria sanguinalis ciliaris* (*Panicum ciliare* Retz.) (Herb. Norm. XIII). Herr Kammarherren Baron Gyllenstjerna, som genom så många viktiga fynd riktat Svenska Floran, har äfven upptäckt denna art, växande i stor mängd på odlad jord vid Krapperup i Skåne. Den är egentligen *Digitaria ciliaris* Auctt. rec., hvilken vi likväl anse för en underart af *Digitaria sanguinalis* L. — Från *Dig. humifusa* äro båda utan allt tvifvel skiljda.

2. *Calamagrostis Langsdorfi* Trin.! (H. N. XIII) Utom denne förekomma hos oss ännu flera egna obestämda *Calamagrostis*-former, och detta slägte kräver en monographisk bearbetning. Arternes stora likhet har länge hos oss väckt tvifvel om deras artskillnad; men ehuru de af borsten och blomdelarne hemtade kännetecken äro föränderlige, blir deras arträtt allt mer och mer klar, ju längre man studerar deras biologiska förhållanden.

3. *Carex helvola* (Blytt in Herb. Norm. XIII): Spica composita, spiculis subquinis linearibus confertis (distichimbricatis), conformibus, distigmatibus, terminali basi mascula; bracteis evaginulatis, membranaceis, brevissimis; squamis ovatis, acutis; fructibus basi cuneata ovatis, glabris, in rostrum compressum subintegrum attenuatis. — Redan för flera år sedan insamlades och meddelades mig denna med *C. microstachya* närmast förvandta art på Gousta i Norge; Prof. Blytt har funnit den talrik i Valdres o. fl. i Norge. Att *Carex microstachya* stod isolerad och skiljd från de öfriga arterna har alltid varit klart; sedan nu flera med den förvandta arter, såsom *Carex Gaudiniana*, *microstyla* o. s. v. blifvit urskiljda, är allt skäl hänföra den till sin egen grupp (*Carices helvolæ*), som får sin plats emellan *canescentes* och *brunnescens* bland *Homostachyæ hyparrhenæ*. *Carex elongata* hör äfven till denna grupp.

4. *Carex orthostachya* C. A. Mey. (Herb. Norm. XIII). Vid Nevas stränder, i mängd samlad i Ryska Lappmarken. Enligt uppgift af framlidne Dr. Lund skall den äfven förekomma i Norge. (Det är denna, som efter ett oriktigt bestämdt exemplar, upptagits i Summa V. Sc. under namn af *C. secalina hordeistichos*).

5. *Betula humilis* Schrank (H. N. XIII). Funnen i Forserums socken i Småland af Studeranden Forssgård.

6. *Betula fruticosa* Pallas. Upptäckt af Domkyrkosyssloman Forsander vid Mjöhult i Fryeleds sn. o. s. v. i Småland. — Öfver båda dessa arter se Öfversigt af Kongl. Vet. Ak. Förhandlingar, Okt. 1848. Utom dessa förekomma ännu tvenne björkar, hvilkas synonymi icke ännu är fullt utredd. *Betula pubescens* Auctt. pr. p. (Herb. Norm. XIII), som kring Upsala är allmän, har frukter alldeles af *B. verrucosa*, men utseende af *B. glutinosa* eller *B. odorata*. Bladen äro dock mera hjertlika eller äggrunda, då de hos *B. glutinosa* eller *odorata* äro rhomboidiska; tandning och växesätt äro äfven olika. Man blir sannolikt tvungen betrakta äfven denna som egen art, ehuru vi icke ännu haft tillfälle nog fullständigt studera densamma. Också skulle vi heldre för den vilja antaga Pallas' äldre namn *B. davurica*, som är dess typiska glatta form, än det olyckligt valda, förvillande *B. pubescens*. *B. carpathica* Willd. är den typiska glatta formen af *B. glutinosa*.

7. *Atriplex nitens* Rebernt. Den allmänt vid Ishafvets stränder förekommande arten af afdelningen *Schizotheca* tillhör denna, icke *Atr. hortensis*. — I Sverige finnes den endast tillfälligtvis vid hamnar; 1846 vid Kalmar, söder ut emot slottet; men vid Malmö fanns den 1823 på ett fält söder om staden.

8. *Malva fastigiata* Cavan. (Herb. Norm. XIII.). All *M. Alcea*, som jag sett från medlersta Sverige, liksom de exemplar af denna, Hr Lector Wallman vänskapsfullt meddelat mig från Östergötland, tillhör denna art. Den synes mig utifrån införd hos oss, men liksom *Lavatera* fullkömmligt naturaliserad och skiljd från den tvifvelsutan vilda *M. Alcea*, som växer i Skåne, V. Blekinge, Öland och Gottland. Koch säger den genom kultur öfvergå i *M. Alcea*; detta öfverensstämmer icke med min erfarenhet; i Upsala trädgård hafva båda sedan urminnes tid bibehållit sig skiljda, blott man ej söker karakteren i bladformen, som hos dessa, liksom hos *Malva moschata*, i oändlighet varierar, utan i den helt olika pubescensen, som ger *Malva fastigiata* ett helt annat gråaktigt utseende. Snarare skulle *M. Alcea* kunna antagas genom kultur kunna öfvergå till *M. fastigiata*, ehuru gråludenheten äfven gör detta för mig osannolikt. Som verkligt vild har *M. fa-*

stigiata blifvit mig tillsänd af Professor Paulsen från Slesvig.

9. *Fumaria micrantha* Lagasc. Babingt. *F. densiflora* Dec. (Herb. Norm. XIII.) insamlades af mig i stor mängd här vid Upsala 1845. I Botaniska trädgården har den aldrig funnits. Den är en växt, som på sednare åren uppdykt i de flesta Nord-europeiska Floror, men den är så snarlik *F. officinalis*, att man endast tillfälligtvis kommer att fästa sig vid den. Först genom talrika exemplar af Hr Sonder lärde jag inse skillnaden från vår vanliga *F. officinalis*. Ehuru Koch förer vår *F. tenuifolia* till *F. officinalis*, kan jag icke finna någon skillnad mellan denna och *F. Wirtgenii* Koch. Det vore önskligt att man ånyo uppsökte denna i Skåne.

10. *Aster salignus* Willd. (Herb. Norm. XIII.), insamlad vid Eiderns norra strand af Prof. Paulsen.

Obs. 1. *Viola suecica*. V. *epipsila* Herb. Norm. III. Anders. Veg. Lapp. V. *palustris* Wbg. fl. lapp.

Genom talrika och fullständiga exemplar af V. *epipsila*, meddelade af Dr. Kühlewein i Petersburg, är utom allt tvifvel satt, att vår *V. palustris scanica* är den äkta *V. epipsila*, som växer på Seland, i Skåne, Småland (V. *palustris uliginosa* Fr. Nov.), Halland, Norge o. s. v., äfvensom att den i medlersta Sverige ända till nordligaste Lappmarken förekommande *V. epipsila* är en ny art. Den förra är närmast beslägtad med *V. palustris*, den sednare med *V. uliginosa*, till hvilken den räknas i Ryssland. Vi skola framdeles, i en särskild monographi, klarligen visa, att *V. epipsila* och *suecica*, ehuru snarlika, tillhöra tvenne olika naturliga grupper*).

Enligt den nu gängse farsoten, hybriditets-manien, vill man betrakta dessa båda arter som bastarder af *V. uliginosa* och *V. palustris*, ehuru orimligheten häraf klarligen inses af hvar och en, som känner deras olika växtsätt och utbredning. Men de, som angripits af nämnde farsot, blifva döfva för all erfarenhet och roa sig med

*) Under mitt vistande i Kalmar sommaren 1846 meddelades mig af Herr Doktor Petterson tvenne högst intressanta, af honom i grannskapet funne växter, neml. *V. uliginosa* i stor mängd vid Hosmo å o. s. v., samt *R. lanuginosus*, som derigenom är en säker svensk växt.

att dikta genealogier för växter, som de aldrig sett, utom i ett och annat torkadt exemplar, utan att bekymra sig om deras förhållande i naturen. Vi anse läran om den ena växt-artens förvandling till en annan för en ganska oskyldig lek; deremot denna hybriditets-mani för den mest olycksbringande teori för speciella forskningen, som någonsin uppstått, och som förvandlar artbeskrifningen till det vildaste godtycke. Att tillfälligtvis bastarder förekomma i naturen har aldrig varit hvarken bestridt eller betvifladt; men aldrig har väl någon samvetsgrann botanist antagit former, som endast förekomma i spridda exemplar, för arter; men om ock former, som nu hafva egen historia och utbredning primitivt skulle uppstått genom hybriditet, så äro dessa numera fixerade till verkliga arter. Mig förefaller det som en förunderlig inskränkthet att tro, det man numera skulle kunna bestämma hvilka växter såväl äro de ursprungliga formerna, som ett lands ursprungliga infödingar. En riktig tanka ligger visserligen till grund härför, neml. att inga tillfälliga eller uppenbara bastard-former böra upptagas som arter, eller tillfälligt införda och vanligen snart försvinnande i ett lands Flora; men denna drifver man till karrikatur, begifver sig utom erfarenhetens gräns; allt sådant ligger utom Botanikens område, såsom erfarenhets-vetenskap. — Må vi undersöka *huru förhållandet nu är*, må sen hvar och en efter egen fantasi uppgöra arternas genealogier och migrationer, men icke sammanblanda detta med det man sett och erfarit, — och dertill fordras oändligen vidsträcktare kännedom om arternas olika utbredning och biologiska förhållanden, än hybridomanerna hittills visat sig ega. Lyckligtvis är Sverige ännu förskonadt från denna, liksom andra tidens andeliga epidemier.

Obs. 2. Den *Orobanche*, som Ternström fordom funnit på Åland är högst sannolikt den kring Petersburg ymniga *Orobanche Libanotidis* Rupr. Till jmförelse lemnas den i Herb. Norm. XIII.

2. Angående slägtet *Betula*. Af Utgifvaren.

Med anledning af hvad Prof. Fries i förestående uppsats antydt om några former af detta ännu så föga

vetenskapligt studerade slägte, vill utgifvaren i korthet samla de nyaste åsigtter, som härvid sökt göra sig gällande. Afsigten är alldeles icke att för närvarande lemna någon i ringaste mån fullständig öfversigt af hvad vi hittills känna oss äga inom vårt fädernesland, eller att fixera någon enda bestämning, — ty vi veta i sjelfva verket ännu intet riktigt och afslutadt derom; utan endast att söka komma till en sådan insigt, genom att rikta alla botanisters allvarliga och begrundande uppmärksamhet på det myckna, som ännu återstår att härvidlag göra. Vi skola därför endast referera 2:ne källor för den nyare behandlingen af detta ämne.

I. I den af H. v. Mohl och Schlechtendal utgifne *Botanische Zeitung* behandlades åren 1846—1848 denna »*Birkenfrage*» med den ifver och grundlighet, som är Tyskarne så egen. Striden gällde hufvudsakligen utredandet af Bechsteins *B. odorata* och Ehrharts *B. pubescens* och deri deltog synnerligast Wenderoth, Philippippi och Hentze. Slutligen lemnade den sistnämnde (Febr. 1848. Stük. 5—6) en allmän sammanfattning af de i Tyskland i sednare tider funne och uppgifne trädartade Björkslag. Dessa äro:

1. *B. alba* L. Bladen rutformiga, triangulära, långspetsade, dubbelsägade, långskaftade, glatta; frukthängen något kägellika, $\frac{3}{4}$ —1 tum långa, 4 lin. tjocka, långt skaftade och hängande; hängfjäll 3-flikiga, medelliken kort triangulär med tillbakaböjda sidoflikar, långskaftade, omärkligt hårkantade; vingfrukten elliptisk, vingen en gång så bred som fröet och näende ända upp till märkenas spets.

Redan vid första året af sin uppkomst utmärkes den af en tunn, kort och styf hårlighet på den lilla stammen och bladen, sträfva blad samt af genomskinliga vattendroppar, like små vårtor på den unga stammen, bladskäft och blad, blandade med gulaktigt hvita små fläckar (deraf *B. verrucosa* Ehrh.). Andra året försvinner hårligheten, men vårtorna framträda märklarare, bladen blifva deltaformiga, ofvan glänsande mörkgröna; först på sednare tider få de sin rhombiska form.

2. *B. odorata* Bechst. Bladen äggformiga spetsiga, trubbigt tandade, skaftade, i kanten smätt håriga och med större härsamlingar i ådervinklarna; hängen något kägellika, $\frac{3}{4}$ —1 tum långa, 4 lin. tjocka, långskaftade, hängande; hängfjäll skaftade, sträfhåriga, 3-fl-

kiga, medelfliken triangulär, sidoflikarne afrundade; vingfrukten aflångt omvänt-äggrund, vingen något bredare än fröet, blott föga näende öfver dess topp.

Första året besatt med starka och långa hår, hvilka äro utstående på bladskafsten, tilltryckta på bladen och der bildande nästan gråhvita streck, samt med gulhvita fläckar, men inga vårtor finnas. Bladskaft kortare än hos föregående art, bladen tjockare, spridande en stark lukt, enkelt och ojemnt tandade. Andra året är hårigheten större, särdeles på bladens undre yta, der de hvita linierne ytterligare utbildas, och blad-formen förändras ej förr än på 5:te eller 6:te året när frukten börjar bildas; då förminskas hårigheten och blott i bladens ådervinklar synas några qvarlesvor. Hos fullväxta individer försvinner till och med denna skägghet. Löfskronan är ausenligare, stammen tjockare; blommar något sednare än *B. alba*, och förekommer nästan uteslutande på sandig jordmån.

3. *B. pubescens* Ehrh. Bladen rundadt eller hjertformigt äggrunda, spetsiga, dubbelsågade, kortskaftade, mjukhåriga; hängen cylindriska, $\frac{3}{4}$ —1 tum långa, 3 lin. tjocka, kortskaftade, upprätta; hängfjällen kortskaftade, mjukhåriga, 3-flikiga, medelfliken tungformigt förlängd, sidoflikarne rundade, kortskaftade, mjukhåriga; vingfrukt omv. äggrund, vinge något bredare än fröet och nästan näende upp till märkenas spets.

Denna förekommer alltid på kärraktig dyjord, oftast som en buske med svartbrun bark. Första året är den ganska lik *B. odorata*, men bladen äro undertill ej gula, utan gröna med hvita nerver. Vid 6—8 år skiljes den genom sin bladform och sin kortare n. filtartade hårbeklädnad på ungs-kotten, bladen och dessas skaft. Såsom träd har dess blad bibehållit sina hår och den rundadt äggrunda formen.

4. *B. davurica* Pallas. Bladen rutformiga eller aflångt äggrunda, tillspetsade, jemnt hvass-sågade, långt skaftade, bladskaft, kant och nerver tilltryckt långhåriga; hängen cylindriska och tät fjälliga, 1— $\frac{1}{2}$ tum långa blott 3 lin. tjocka, kortskaftade, upprätta; fjäll kortskaftade mjukhåriga, 3-flikiga, medelfliken bredt 3-kantig, sidoflikarne tillrundade; vingfrukt omv. äggrund, vinge af fröets bredd och blott näende till dess spets.

Två-årig äger den en stark hårighet, djupt inskurna dubbla tänder på de tillspetsade bladen samt spenslig

växt. 6—8-årig äro dess blad bredt äggrunda, tillspetsade, hvasst sågade, med skaft och nerver på ömse sidor betäckte af långa hår, unggrenarne med hvita fläckar, hvilka ofta se ut såsom vårtor, korthåriga. Fullvuxen äro grenarne i spetsen rikt besatta med utspärrade fina smågrenar, hvarigenom löfkronan blir särdeles yfvig; barken hvit, fint sprickig; bladen såsom i diagnosen, sällan elliptiska, deras kant och skaft mera långhåriga; hanhängen ej blott i spetsen utan äfven vid grenarnes sidor (hvilket stundom är fallet äfven med *B. pubescens* Ehrh.); fruktvinge ofvantill bredt uringad. Den förekommer såväl på torf- som sandjord.

5. *B. carpathica* Willd. Blad spetsiga, dubbelt hvasst sågade, skaftade, föga mjukhåriga; hängen något kägellika, $\frac{3}{4}$ —1 tum långa, 4 lin. tjocka, kortskaftade, upprätta; hängfjäll långskaftade, mjukhåriga, 3-flikiga, medelliken tungformigt förlängd, sidolikarne snedt trubblade; vingfrukt omv. äggrund, vinge bredare än fröet, blott näende till dess spets.

Liknar föregående, men har redan såsom 8 fots buske rutformiga hvasst sågade blad. Fullvuxen är denna bladform mest karakteristisk; det smala trädets grenar äro ganska spensliga och slaka, hvarföre den mest förekommer såsom hängbjörk; frukthängen n. kägellika och vanligen kortare än hos *B. davurica*, hanhängen blott i grenarnes spets.

II. Prof. Fries lemnade i ett inför K. Vetenskaps-Akademien i Oktober månad 1848 hållet föredrag, hvilket finnes infördt i Öfversigt af Ak:s förhandlingar *N* 8, en uppräknig af de svenska arterna af detta slägte, samt diagnoser öfver de i föregående uppsats omnämnde *B. humilis* och *B. fruticosa*. Angående de trädartade, hvilka af Linné sammanfattades under *B. alba*, men af Prof. Fries skiljdes i de tvenne *B. verrucosa* och *glutinosa*, anmärktes huruledes Tyskarnes alla 5 ofvan närmare bestämde former finnas hos oss, till hvilka kommer en från alla föregående utmärkt art, som står på gränsen emellan de träd- och buskartade och möjligen är en frodigare form af *B. intermedia*. Bladen likna till formen *B. pubescentis* Koch, — hvilken genom hängfjällens likhet med *B. verrucosæ* är en från *B. glutinosa* lätt skiljd art, —

men äro djupare inskurna, under groft nät-ådriga, hängfjällen nästan lancettlika, emedan sidoflikarne äro ytterst korta och sammanhängande med den långt utdragne medlersta fliken. Den är ovillkorligen en från de föregående skiljd art.

De buskartade äro för närvarande öfver 4. Linné namngaf blott *B. nana*, men anmärkte derjemte som fjällform af *B. alba* den art, hvilken Hartman benämner *B. humilis*, men Fries lämpligen upptog såsom *B. alpestris*. De 2:ne nya karakteriseras sålunda:

3. *B. humilis* Schrank, Koch, &c. Grenar kådaktigt vårtfulla; blad äggrunda, ojemnt sågade, undertill nätådriga, bleka; frukthängen kortskaftade, upprätta; fjäll fingerlikt 3-klufna, med jemnbreda n. likformiga flikar, de på sidan utstående; nöt omgifven ända till spetsen af en hälften smalare vinge. — *B. fruticosa* Willd.

Denna art har ett eget, täckt, från alla våra öfriga arter skildt utseende genom sin upprätta växt, sina smala, glatta, men kådprickiga grenar; sina tunna, äggrunda, vid basen ofta hjertlika blad, hvilka variera trubbigt och spetsigt sågade i kanten. Hängfjällens form skiljer den från alla våra öfriga arter; alla flikarne äro mycket och lika långt utdragna, likformiga, sidoflikarne utstående.

4. *B. fruticosa* Fr. Grenar häriga; blad n. runda naggsågade, undertill nätådriga, glandelprickiga, hvitt blågröna; frukthängen kortskaftade, upprätta; fjäll fingerlikt 3-klufne med framåt riktade flikar, hvaraf de på sidorna äro vidgadt rundade, kortare; nöt omgifven af en omvänt äggrund öfver dess spets näende vinge.

Utseendet är af *Betula nana*, vida skildt från föregående arts. Qvistarne äro brunsvarta, utan alla resinösa vårtor. Bladen närma sig mest till *B. nana*, dock är den yttersta sågtanden längre utdragen än de öfriga, som på föregående. Bladen på undre sidan kådprickiga och hvitaktiga. Så väl från föregående som *B. nana* skiljes den bestämdt genom hängfjällens och fruktvingens form.

Den fullkomliga analogie, som råder mellan de olika sectionernas arter, visas genom följande uppställning:

A. *Arboreæ*:

1. *B. verrucosa* analog med
2. *B. glutinosa* » »
3. *B. pubescens* » »
4. *B. intermediæ* aff. » »

B. *Fruticosæ*:

5. *B. humilis*
6. *B. alpestris*
7. *B. fruticosa*
8. *B. nana*

eller ännu bättre genom denna, mera naturligare anordning:

A. *Heterolepideæ*:
fjäll ojemnt 3-klufna, sidoflikarne tillbakaböjda eller mycket korta, rundade.

1. <i>B. verrucosa</i>	analog med
2. <i>B. pubescens</i> Koch	» »
3. <i>B. intermediæ</i> aff.	» »
4. <i>B. fruticosa</i>	» »

A. *Dactylolepideæ*:
fjäll fingerlikt 3-klufna, flikarne likformiga, smala, fränstående.

5. <i>B. glutinosa</i>
6. <i>B. alpestris</i>
7. <i>B. humilis</i>
8. <i>B. nana</i> .

Vi hafva, såsom läsaren finner, endast refererat tvenne källor. Det hade varit vår afsigt, att, på grund af egna insamlingar och de af Prof. Fries frikostigt meddelade normal-exemplar, bifoga afbildningar af de urskiljda arternas bladform, hängen och frukter o. s. v., samt på samma gång sammanföra de viktigaste författares åsigt härom. Det torde dock för närvarande vara lämpligast att på det enträgnaste uppmana alla, som intressera sig för den sanna och tidsenliga kännedomen om fosterlandets växter, att med flit och allvar observera, anteckna och insamla allt, hvad på spridda lokaler förekommer, allmänt eller sällsynt, af detta synnerligen tacksamma slägte. Därför hafva vi velat meddela hvad som bör iakttagas och pröfvas, för att bibehållas eller förkastas, och anhålla att de sålunda under vårens och sommarens lopp gjorda fynden måtte i höst blifva utgifvaren meddelade, för att, med biträde af Prof. Fries' erfarenhet, sätta honom i tillfälle i denna Tidskrift publicera resultaten af mångas gemensamma studier.

3. En ny art af slägtet *Mercurialis*, funnen och beskrifven af Carl Hartman j:r.

Helt nära intill Gefle ligga utåt fjärden, på hvar sin sida om Gefle-ån, tvenne smala långsträckta, hufvudsakligen af ballast bildade platser eller jordtungor, de så kallade Brobänkarne. Af dessa båda skeppsbroar (ty såsom sådana användas de äfven) har den på norra sidan om ån belägna, eller Gamla Brobänken, alltsedan början af detta århundrade tilldragit sig härvarande Botanisters uppmärksamhet för sin egendomliga, från de

med ballasten införda frön uppspirande vegetation, bestående af sydländtare dels Svenska, dels och hufvudsakligen utländska växter. Då likväl sedermera denna Brobänk började planeras och förskönas, försvunno snart de utländska växterna derifrån; men när nu en ny plats utsågs för ballastens uppläggande på åns södra sida, och sålunda inom kort den Nya Brobänken uppstod, så upplefde äfven här en dylik vegetation, så att särdeles under de sednare åren Nya Brobänken, i ännu högre grad än förr den Gamla, visat sig rik på Engelska, Tyska, ja stundom Sydeuropeiska och Medelhafsväxter, nästan alla årligen försvinnande, för att lemna rum åt andra, och sålunda bildande en, visserligen icke artrik, men ständigt växlande och ny flora, Gefles »Hortus Botanicus». Huru dessa Brobänkars vegetation beständigt förändrats, har jag förut sökt visa i den förteckning på *Plantæ adventitiæ*, som åtföljer *Flora Gevaliensis*; men sedan dess utgifvande har en sommar, fjol-årets, gått förbi, denna, ej mindre än hvar och en föregående, ur Nya Brobänkens ballasthögar framlockande några der förut, eller åtminstone sedan flera år tillbaka, osedda växter såsom *Senecio crassifolius*, *Glaucium luteum*, *Sisymbrium Irio*, *Trifolium fragiferum*, *Parietaria diffusa*, *Amarantus retroflexus*, *Mercurialis annua*, och den art af sistnämnda slägte jag nu går att framställa under namnet *M. Ladanum*, det namn, som först föll mig in, i anledning af växtens habituella likhet med *Galeops. Ladanum* till växtsätt, färg och bladform.

Af förut kända *Mercurialis*-arter är *M. annua* den, som denna art kommer närmast, ehuru äfven från denna väl skiljd. De karakterer, som visa denna skilnad, lemna följande diagnos:

Mercurialis Ladanum: lœte viridis; caule *simplici*, vel rarius *supra medium ramoso*; floribus axillaribus, masculis racemosis, racemis pedunculatis; fl. femineis *sessilibus*, *solitariis* vel raro *binis*. Stigmata *decidua*. Folia opposita, petiolata, ovato-lanceolata, serrata, ciliata. Herba glabra.

Honblommorna äro aldrig, såsom hos *M. annua*, tre och derutöfver i hvarje bladveck, sällan till och med 2, utan nästan alltid ensamma; på hvarje led af stjelken, der de motsatta bladen hafva sin fästpunkt, befinna sig mellan dessa tvenne små fjäll, likasom hos *M. annua*, men smärre och mindre tydligt skiljda än hos denna. Både han- och honväxtens stjerk är upprät (knappt quartershög), späd,

jemte bladen ljusgrön, nästan albescens, då hos *M. annua* såväl blad som stjolk äro af en mycket mörk, grön färg.

För jämförelses skull må här äfven upptagas *M. annua* sådan som denna förekommer på samma lokal, som föregående.

Mercurialis annua L. obscure viridis; caule (usque a basi ramosissimo) brachiato; ramis axillaribus; floribus axillar., masculis racemosis, racemis pedunculatis; femineis breviter (1—2 lin.) pedunculatis, ternis quaternisque. Stigmata magna, persistentia. Folia eadem ac in præcedente, sed majora sæpiusque ovata. Herba glabra.

Honblommorna alltid 3 eller flera i hvarje bladveck, hvarigenom de begge motsatta bladveckens blommor tillsammans kring stjelen nästan bilda en krans, afbruten endast af två små mellanrum, på hvardera af hvilka äro fästade 2 hvitaktiga, äggrunda, helbräddade, vid basen tjockare, fjäll. Derigenom att de nedersta grenarne, som utgå straxt ofvan rothalsen, äro de längsta, och de öfrigas längd aftager i samma mån som de närma sig toppen af den vanl. $\frac{1}{2}$ aln höga växten, får denna ett nästan pyramidlikt utseende.

Från denna art skiljer sig således *M. Ladanum* med sin enkla stjolk, färre oskaftade honblommor, icke till fruktens mognad qvarsittande märken, ljusa färg och fullkomligt olika habitus; från de öfriga arterna af detta släkte är den skiljd genom de karakterer den har gemensamma med *M. annua*. Så skilja sig begge med sina glatta blad, och ganska kort- eller oskaftade honblommor, från *M. perennis* L.; med sina långt skaftade blad m. m. från *M. ovata* Sternb. & Hoppe; med sin helt och hållet örtartade stjolk från de öfriga af Sprengel m. fl. anförda arter.

Begge förekommo, såsom förut är nämnt, förledet år, 1848, på Nya Brobänken vid Gefle, växande i sanden på ballasthögar på flera ställen, men ingenstädes tillsammans med hvarandra; *M. annua* då, liksom alla föregående år den här blifvit sedd, i ytterst spridda enstaka exemplar, *M. Ladanum* åter oftast i mängd, han- och honväxten om hvarandra. Intressant hade varit om man kunnat lyckas erhiålla säker underrättelse om från hvad land de ballasthögar forskrefvo sig, på hvilka denna lilla vackra art växte; men detta var icke möjligt, och får man således tills vidare förblifva i ovissbet om hvarifrån växten egentligen härstammar. Sannolikt synes dock vara, att något af Medelhafsländerna är dess ursprungliga fädernesland.

II. Phytographiska Afdelningen.

1. *Om skillnaden mellan Myosotis hispida och M. stricta.* Utom de distinctiva karakterer, som hemtas af foderlikarnes rigtning o. s. v. torde följande för- tjena anmärkas. Hos *M. stricta* hafva bladen rakare kanter och afsmalna oftast jemnt mot spetsen, då de hos *M. hispida* vanligen äro bredare mot spetsen, med böjdare kanter. — *M. strictæ* hår äro n. uppstående, *M. hispida* starkt utspärrade. — *M. stricta* har smala och helbräddade kronflikar, *M. hispida* breda och i spetsen intryckta.
2. *Blomkronan hos Valerianella olitoria* beskrifves vanligen regulier, men är, noga taget, irregulier; ty 3:ne af brämflikarne äro större än de öfriga tvenne, ja! den medlersta af de större är något mer utdragen än sidoflikarne, så att ett sträfvande till två-läppighet är tydligt. — Stundom träffas kronor med 6-deladt bräm.
3. *Abnormiteter:*
  - a) *Acer platanoides* med 3-talig pistill; fruktämnet 3-rummigt och 3-vingadt; märkena 3. Synes anmärkningsvärd, såsom bestyrkande slägtets frändskap med *Trihilatæ* L.
  - b) *Adoxa moschatellina.* Toppblomman med 5-delad krona och fodret, såsom hos sido-blommorna, 3-deladt, eller med både krona och foder 4-delade, — i sednare fallet med 5 (—4) stift. Sidoblommorna (mycket sällan) med 6-delad krona och 10 ståndare.
4. *Monstrositeter:*
  - a) *Saxifraga granulata.* Blomkronan grön, foderlik; ståndarne stift-lika, sterila.
  - b) *Rosa centifolia fl. pleno* (genital. omnib. abortivis). Blomskaftets spets, annars bestämd af det konkava fruktfästet, här, i saknad af sådant, indeterminerad och fortsatt igenom och öfver blomman till omkring 2-tums längd, med outvecklade örtblad i toppen. Blomfodret af (5) skaftade stora blad af samma form som örtbladen; skaften vid basen

hopvuxna i en smal örtartad kant, ett med små stipler. Denna monstrositet torde bestyrka, att fruktfästet ej tillhör blomfodret utan axeln.

- c) *Scabiosa atropurpurea*. Blomfästet förlängdt till 1—2 linier; denna utskjutande del bar, slutande i en ensam blomma, omgifven af en krans små smala, nästan hela blad. De innersta paleæ dessutom af samma form som dessa toppblad. N.

III. Litteratur-öfversigt.

Norsk Flora. &c. Af M. N. Blytt.

(Forts. fr. *M* 2—3.)

Vi lemna nu en kort öfversigt af detta häftes innehåll. Författaren hänförer *Salicornia* till *Diandria*, dels emedan redan Moehring och Aymen på växten observerade 2:ne ståndare, hvilket ock Mertens och Koch, DeCandolle, Ledebour m. fl. uppgifva oftast inträffa, dels emedan *Salicornia fruticosa*, odlad i den botaniska trädgården, blomstrar med 2:ne ståndare; sjelf har likväl Prof. Blytt aldrig sett *Sal. herbacea* med mera än 1 ståndare. Äfven sl. *Fraxinus* hänföres till *Diandria*. *Veronica maritima*, *longifolia* och *arguta* upptagas såsom skiljda arter, dels till följd af bladens beskaffenhet, dels efter foderbladens olika förhållande sinsemellan och till fröhuset. Hos *V. maritima* äro de nemligen olika långa och längre än fröh., hos *V. longifolia* lika långa och af fröhusets längd eller kortare, samt hos *V. arguta* olikstora och kortare än fröhuset; under den första af dessa har författaren lemnat noggranna underrättelser om den- nas och de närstående behandlings af Linné och andra författare. Under *Ver. spicata* upptagas såsom former α) *vulgaris* med rundnaggade blad, äger 4 afvikelser; β) *hybrida* med längre skaftade, sågnaggade blad, äger 2 afvikelser, hvardera med ett eller flera ax, samt γ) *neglecta* (Vahl) med mera upprät gräluden stjelk och lancettformiga, sågade blad. Denna framställning af arten, jemte utredandet af de dithörande synonymmer, är att anse så-

som en verklig monographie, till hvilken vår Flora, särdeles från Skåne, kunde lemna åtskilliga bidrag. *Circaea intermedia* anses såsom en form af *C. lutetiana*. Under *Valeriana officinalis* upptagas 2:ne former α) 5—10 juga, β) 2—4 juga. Den sednare, som synes vara *V. sambucifolia* (ehuru detta synonym ej är bifogadt), erkännes således icke af Förf. såsom egen art, ehuru den egendommiga utbredning denna växt äger, framför allt i Norge, synes tala för dess specifika skillnad från *V. officinalis*. Lund uppförer nemligen i sin Christiania-Flora *V. sambucifolia* såsom ensamt förekommande derstädes, och Prof. Blytt sjelf säger: »Formen β er udentvivel den hyppigst forekommende». *V. dioica* har förf. upptagit efter gamla uppgifter, ehuru den i sednare tider ej påträffats i Norge. De nyare släktena *Rhynchospora* och *Heleocharis* äro antagne, men ej *Blysmus*, hvaraf arten *compressus* ej finnes i Norge, då deremot *rufus* är allmän ända upp till Alten. Angående *Heleocharis ovata* upplyser förf. att den ej finnes från Norge hvarken i Boers efterlemnade växtsamling eller i Hornemanns herbarium, och icke kunnat anträffas på den uppgifna lokalen vid Bergen. *Scirpus parvulus* har af Candidat Printz blifvit funnen på kanterna af en liten sjö i närheten af Holmestrand. Författaren uppställer *Scirpus lacustris* och *Sc. Tabernæmontani* såsom skiljda arter, med den reservation, att han »har ladet sig dertil bevæge mere af Hensyn til Andres Meninger end af en paa egen Erfaring grundet Overbevisning», emedan han funnit på en och samma lokalitet sådane individer, som kunna hänföras så väl till den ena som till den andra arten. *Cladium Mariscus* är väl upptagen, men osäker såsom norsk växt. Namnet *Eriophorum Scheuchzeri*, grundadt 1800 af Hoppe och således äldre än Schraders *E. capitatum*, antages, ehuru man ej bör neka att det sednare, för dess expressiva beskaffenhet, är mycket lämpligare. *Alopecurus nigricans* och *fulvus* anses såsom säkra arter. *Phleum arenarium*, upptagen såsom Norsk af Hornemann, uteslutes, likasom *Phl. asperum*, som lærer ligga i Sommerfelts herbarium med Toten påtecknad såsom växtlokal. Det slägte emedlertid, som framför alla erhållit ett mot de förra Skandinaviska bearbetningarne nytt utseende är *Calamagrostis*, hvaraf följande uppställning meddelas: I. Vippa upprät, efter blomningen sammandragen; * kornborst framskjutande, knäböjdt: 1. *C. silvatica*, 2. *C. cutiflora*; ** borst inneslutet, jemnt: 3. *C. Epigejos* (β gracilescens, γ glauca), 4. *C. stricta* (β geniculata), 5. *C. strigosa*, 6. *C. Hartmanniana* (= *C. strigosa* β ambigua Hb. 4), 7. *C. lapponica*, 8. *C. chalybea*. — II. Vippa upprät, efter blomningen öppen eller något ensidigt hopdragen: 9. *C. Halleriana* (β gracilescens); 10. *C. latifolia* n. sp., 11. *C. pulchella* (ny för Skandinavien). III. Vippa lutande: 12. *C. phragmitoides* (β robusta, γ rariflora, δ glaucescens), 13. *C. elata* n. sp., 14. *C. lanceolata*. Äfven det närstående slägte *Agrostis* har erhållit en värdad

bearbetning. *Apera* föres derunder, likaledes *Trichodium* (*Agr. canina* och *rubra*) och till de återstående arterna, *A. vulgaris* och *alba* citeras *Vilfa* P. B. såsom subgenus-namn. *Agr. vulgaris* With. kännes på sitt korta afhuggna bladsnärp och sina utspärrade fruktgrenar, samt varierar: α) stolonifera, β) tenella (Hoffm.) δ) *pumila* (L. Mant. I.), och ϵ) *vivipara*. *Agr. alba* har aflångt utdraget snärp och hopdragna fruktgrenar, samt varierar: β) stolonifera (α) *decumbens*, b) *coarctata*, c) *aristata*, d) *laevigata*, e) *patula*, f) *maritima* och γ ? *elata*. Äfven *Agr. canina* varierar stolonifera, *mutica*, *montana*, *pumila* och *pallida*. *Agr. rubra* L. fl. su. är densamma som Hartmans *Agr. borealis* och väl skiljd från både *Agr. alpina* och *Agr. rupestris* (neml. Allionis rätta art), af hvilka ingendera finnes i Norge. Den *Agr. rupestris*, som upptages i de Svenska Flororna, är för författaren tvifvelaktig, huruvida den bör utgöra en egen art eller betraktas såsom varietet af *Agr. rubra* eller *Agr. canina*. Referenten, som haft tillfälle att noga observera alla dessa arter nödgas tillstå, att han med Prof. Blytt gerna skulle vilja uppföra vår s. k. *Agrostis rupestris* ej såsom en frodigare, utan tvärtom (genom de sammanrullade bladen och den fåblommiga, smalt aflånga vippan) såsom en magrare och högre form af *Agr. rubra*.

Vi önska på det aldråhögsta att inom kort få anmäla fortsättningen af denna Flora, hvilken bland oss skall i hög grad bidraga till ett troget och lefvande studium af vårt fosterlands växter. A—n.

IV. Strödda underrättelser.

Nyhgen hafva hos oss utkommit följande botaniska arbeten: 1) *Herbarium Normale, fasc. XIII cur.* E. Fries. Upsalæ. 2) *Årsberättelser om Botaniska arbeten och upptäckter för åren 1843 och 1844, till Kongl. Vetenskaps Akademien afgifna den 31 Mars åren 1843 och 1844 af J. E. Wikström. Första delen. Stockholm 1849. 8:o. 427 pag. samt 3) Botanikens första grunder för Begynnare, af C. F. Nyman. Stockh. 1849. 12:o, 110 pag. Vi skola med det snaraste om alla dessa lemna närmare underrättelse.*

V. Annonser.

1. Exemplar af 1:a och 2:dra fascikeln af *Herbarium Normale* inlösas mot boklädspriset af Utgifvaren.
2. Diverse botaniska arbeten äro till afsalu inlemnade hos Cand. C. F. Nyman, Ladugårdslands Skeppargata N 8.